

УДК 387.015.31:17.022.1

ВЗАЄМОДІЯ РІЗНИХ ОСВІТНІХ ЛАНОК У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бондаренко Н.Б., Кадіра К.В.

Державний вищий навчальний заклад

«Донбаський державний педагогічний університет»

У статті йдеться про необхідність використання різних форм взаємодії вузу, дошкільних закладів у підготовці фахівців дошкільної освіти. Увагу акцентовано на вимогах до професійних та особистісних якостей педагога, важливості наступності та поєднанні теорії і практики, удосконалення змісту методичної роботи, підвищення кваліфікації, що є пріоритетними напрямками сучасної освіти. Наголошується на необхідності використання різних шляхів вивчення, узагальнення та презентації практичного досвіду роботи дошкільних навчальних закладів та залучення до цього студентів, майбутніх фахівців дошкільної освіти. Розкрито можливості та специфіку роботи Ресурсного центру як форми підвищення кваліфікації, розповсюдження цінних знахідок практиків, популяризації теоретичних знань та досвіду роботи педагогів. Робота в зазначеному напрямку не є завершеною, відбувається подальший пошук варіативних форм взаємодії науковців та практиків у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Ключові слова: дошкільна освіта, наступність, взаємодія, практичний досвід, майбутній фахівець з дошкільної освіти, Ресурсний центр, варіативні форми роботи.

Постановка проблеми. Сьогодення характеризується необхідністю оновлення змісту, форм, методів дошкільної освіти, створення умов для підвищення її якості, вміння працювати з дошкільниками, спираючись на принципи гуманізації, демократизації, індивідуалізації та інтеграції; втілення в практику роботи дошкільного закладу особистісно-орієнтовної освітньої системи.

Це особливо важливо в період зміни педагогіки впливу на особистість – на педагогіку співробітництва і взаємодії. Відомо, що на соціалізацію дітей з раннього віку впливає сучасний соціокультурний розвиток суспільства, який характеризується ускладненням умов життя людей, інтеграцією культур, змінами ціннісних орієнтацій особистості тощо.

Актуалізується проблема оволодіння новими способами педагогічної діяльності, необхідності подальшого особистісного та професійного зростання фахівців з дошкільної освіти. Ці обставини потребують докорінних змін в системі підготовки майбутніх фахівців, постійного підвищення престижу педагогічної професії, формування у студентів мотивації для отримання та подальшого використання професійних вмінь та навичок.

Одним із варіантів є використання можливостей інноваційного проекту. Ресурсний центр педагогічного факультету, який дозволяє забезпечити освітній простір для розвитку майбутніх фахівців з проблем дошкільної освіти, що є дуже важливим у руслі необхідності організації оптимального динамічного середовища в дошкільному закладі для всебічного розвитку життєвої компетентності особистості дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автори багатьох сучасних досліджень підкреслюють актуальність підвищення загального рівня професійної діяльності дошкільних навчальних закладів. Це стосується необхідності створення умов для гармонійного розвитку дошкільника, інклюзивної освіти, надання додаткових освітніх послуг, відкриття альтернативних дошкільних закладів, які працюють за авторськими програмами і відповідають усім потребам сім'ї.

Отже, підготовка студентів має спиратися на тісну співпрацю та партнерство з педагогами-практиками дошкільних закладів та шкіл.

К. Віттенберг підкреслює, що «...від особистості педагога залежить ефективність роботи освітніх закладів. Вихователів слід постійно поновлювати свої знання – принцип «освіта на все життя» змінюється на принцип «освіта крізь усе життя» [2, с. 8].

Отже, науковці вважають, що акцентувати увагу необхідно на формуванні у студентів творчості та ініціативи, потреби у дослідницькій діяльності, розвитку психолого-педагогічних здібностей та педагогічної рефлексії (Л. Віготський, Т. Лаврентьєва, О. Леонт'єв, М. Лісіна); організації системного підходу процесу навчання (Л. Артемова, В. Безпалько, Б. Ломов, В. Семиченко); значення особистісного і професійно – педагогічного розвитку майбутніх педагогів (Ю. Бабанський, С. Гончаренко, М. Лещенко, І. Підласий, З. Плохий).

Навіть незначний екскурс до спадщини великих педагогів минулого розкриває важливі якості особистості педагога вимоги до його професійної діяльності.

Так, наприклад, Г. Сковорода стояв у витоків наукового осмислення однієї з характерних рис українського національного характеру – сердечність, яка проявляється в добрих справах [7, с. 124]. Він заклав основи філософії серця, яка була пізніше блискуче розвинена українським філософом П. Юркевичем.

Завдання виховання, на думку Г. Сковороди, полягає в тому, щоб виплекати в молодій душі паросток доброї волі, щоб вихованець, без перешкод і поступово розвиваючись, був здатним сприймати всі заповіді добра. Це духовне моральне виховання Г. Сковорода пов'язує з науковою освітою, з доброю думкою та добрим серцем [7, с. 123].

Педагогічна спадщина С. Русової допомагає ставити і компетентно вирішувати сучасні проблеми дошкільного виховання в дитячому садку, сім'ї.

Так, її заповіді стосовно змісту, форм, методів праці педагога сьогодні актуальні як ніколи,

наприклад, деякі з них: «...головне – викликати активність дитини, перемогти її інертність; привчати дитину обмірковувати вчинки свої і чужі...; ніколи не вживати кари, погрози, а саме головне – любити дитину і заслужити її любов...; бути гарним педагогом – це бути справжнім реформатором майбутнього життя України... апостолом Правди і Науки» [50, с. 230-231].

Педагог вважала, що вихователька «...мусить йти завше вперед, прислухаючись до нових спостережень над дітьми, до нових гасел, які залунають в справі виховання...; вимагається від садівниці багато ясної критики, творчої ініціативи» [5, с. 186].

Проблема виховання, ролі наставника дітей була наскрізною у філософській, психологічній і педагогічній науках у різні історичні періоди.

Головним в педагогічній концепції В. Зеньківського були любов і повага до вихованців, віра в духовні можливості і унікальність кожної особистості, а також вимоги дбайливого відношення до справи «виховання людини в дитині» [8].

Є. Бондаревська підкреслює необхідність культивування охоронного відношення до дитинства та допомоги прожити цей період в радості і повноті устремлень [3, с. 96].

Тож, дорослий для дитини не просто одна з умов її розвитку разом з багатьма іншими, а фундаментальна онтологічна підстава самої можливості виникнення власне людського в людині, підстава її нормального розвитку і повноцінного життя (В. Слободчиков).

Сучасні дослідження психологів підкреслюють необхідність виховательці постійно вивчати і розуміти закони дитинства, досягати духовної єдності з дитиною, вчитися у дитини любити всім серцем і вміння виявляти цю любов [4, с. 8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Особливої актуальності набувають загальні науково-методичні та практичні доробки, пов'язані з підготовкою студентів, майбутніх педагогів до професійної діяльності. Пошук оптимальних шляхів формування у них духовності, високої педагогічної культури, творчого ставлення до процесу навчання й виховання, повноцінного задоволення потреб дитячої особистості, постійного прагнення до самовдосконалення є дуже важливим.

Використання поєднання аудиторних занять і різних видів практики, участь у проведенні різних форм методичної, просвітницької роботи дошкільних закладів регіону створюють передумови для того, щоб сформувані не лише носія певних знань, умінь, навичок, а й дозволяють надати можливість використовувати їх в будь-якій сфері суспільного життя, та підготувати конкурентноспроможного фахівця з дошкільної освіти.

Формування цілей статті. Тож метою статті є – розкрити досвід роботи викладачів у процесі підготовки майбутніх фахівців для дошкільних закладів. Особлива увага приділена використанню можливостей Ресурсного центру педагогічного факультету для удосконалення практичних знань, умінь та навичок в реалізації освітньо орієнтованої моделі виховання дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нововведення сучасного освітнього простору реформування системи освіти, реалізація принци-

пу неперервності, забезпечення наступності між усіма її ланками вимагають удосконалення змісту, форм, методів підготовки педагога. Вирішення також потребує проблема оновлення кадрового складу дошкільних закладів, врахування кадрових потреб та перспективи підготовки фахівців з дошкільної освіти для закладів різних типів.

Дуже важливим зостається напрямок підвищення престижу професії, соціальної захищеності молоді, випускників вузу, удосконалення програмно-методичної бази, а головне досягнення тісної співдружності науковців та практиків для підвищення рівня професійної компетентності фахівців.

Невипадково проблема соціалізації молоді, виховання людини духовної, повертають до себе все більшу увагу вчених, не тільки гуманітарних, а й природничих наук, широкої педагогічної громадськості, творчої інтелігенції.

Одна з них – підготовка високоосвіченого, духовно багатого, динамічно-креативного педагога-універсала, професіонала своєї справи.

Різноплановим є дослідження С. Саяпіної, яке присвячене вивченню результатів наукових досліджень викладачів кафедри дошкільної освіти ДВНЗ ДДПУ у руслі колективного наукового пошуку з проблеми: «Теоретико-методичні засади підготовки фахівців у контексті особистісно-орієнтованої парадигми освіти» і, що є особливо цінним для нашого дослідження, розкрито використання їх у практиці роботи із студентами за різними навчальними дисциплінами [6].

В процесі підготовки фахівців дошкільної освіти викладачі кафедри педагогічного факультету широко використовують можливість отримання практичного досвіду та удосконалення професійних навичок в період педагогічних практик. Задля цього створено всі необхідні умови: підготовлені програми та методичний матеріал, готуються виставки науково-методичної та дитячої літератури, значна увага приділяється ознайомленню із специфікою організації режиму дня, методики проведення різних видів занять та організації дитячої діяльності в різних вікових групах дошкільних закладів міста та регіону, вивчають інструкції з необхідності дотримання норм безпеки життєдіяльності, охорони праці в дошкільному закладі.

Студенти вчаться встановлювати соціальні контакти з педагогами освітніх закладів, дітьми та батьками вихованців, громадськими організаціями. Вони залучаються до організації різних форм методичної та просвітницької роботи, удосконалюють професійну майстерність, беручи участь у майстер-класах, школах педагогічного досвіду, проведенні інспекторських перевірок, організації театральних вистав та різних формах роботи з батьками.

Важливою складовою змісту педагогічних практик є участь у вивченні, систематизації, та розповсюдженні психолого-педагогічного досвіду, що дозволяє якісно підвищувати науково-дослідну компетентність майбутніх фахівців у галузі освіти. Саме цей напрямок роботи показує брак умінь у студентів аналізувати, описувати та презентувати кращий досвід роботи закладів освіти, тоді як майбутній педагог, управлінець має оволодіти цією процедурою для того, щоб надавати компетентну допомогу вихователям,

наприклад: в період підготовки до атестації, проведення різних форм методичної роботи та організації роботи з батьками.

Не зважаючи на високий освітній рівень багатьох сучасних батьків в умовах епізодичної просвітницької роботи і недостатньої самоосвіти, більшість з них відчують ускладнення в оволодінні спеціальними знаннями, вміннями, навичками побудови процесу виховання дітей в умовах сім'ї і потребують кваліфікованої допомоги педагога.

Тож створення та організація роботи Ресурсного центру педагогічного факультету і залучення студентів до професійної взаємодії не тільки знайомить їх з новими практичними доробками педагогів-практиків у пріоритетних напрямках організації роботи освітніх закладів різних типів, а й формує навички створення мобільно-інформаційного забезпечення, систематизації банку провідного психолого-педагогічного досвіду.

Таким чином, провідна ідея роботи Ресурсного центру під керівництвом доцента кафедри практичної психології О. Аматєвої – це необхідність творчого поєднання наукового потенціалу викладачів факультету та практиків, що знаходить свій вияв у підвищенні ефективності підготовки фахівців з дошкільної освіти, практичної психології та соціальної роботи.

Студенти під час проведення практичних занять з різних дисциплін мають можливість ознайомитися із специфікою організації в дошкільних закладах проектною діяльністю, наприклад: навчально-виховний проект «Знай і люби своє рідне місто – Краматорськ», доробки завідувача ДНЗ № 56 «Сонечко» м. Краматорська Донецької області В. Засухіної; проект « Парк професій», присвячений ознайомленню дітей з працею дорослих, завідувача ДНЗ № 31 «Мир» м. Костянтинівки Донецької області, канд. пед. наук О. Корнеєвої та інші. Таким чином, студенти ознайомлюються з досвідом організації міні-музеїв в дошкільному закладі, інноваційними технологіями екологічного виховання, специфікою організації партнерської взаємодії з батьками та роботою дошкільних закладів в напрямку здоров'язбереження тощо.

Обмін думками, пропозиціями, новими творчими знахідками, підведення підсумків узагальнення та популяризація провідного психолого-педагогічного досвіду, рецензування його викладачами факультету відбувається через офіційний сайт вишу, також оприлюднюються

результати роботи у випусках щомісячно Бюлетенів Ресурсного центру.

Редакційною колегією центру було започатковано регулярне видання «Альманаху психолого-педагогічного досвіду» та створення електронної бази даних рецензованих матеріалів психолого-педагогічного досвіду педагогів дошкільних закладів регіону.

Така робота проводиться не тільки із студентами денного відділення, а й заочної форми навчання. Наприклад, під час викладення дисципліни «Українське народознавство в дошкільному закладі» студенти разом готували презентації, присвячені організації різних форм роботи дошкільних закладів регіону з народознавчої тематики. Майбутні педагоги використовували опис доробок практичного матеріалу, збирали пісні, вірші, зразки українського одягу, рецепти страв української кухні, презентували відеоматеріали проведення ранків, театралізації українських народних казок тощо. Найбільш цікавий досвід роботи студентів було запропоновано розмістити на сторінках Ресурсного центру.

Актуалізується ця діяльність в процесі підготовки дипломних та магістерських робіт студентів, під час атестації педагогічних працівників закладів освіти різних типів.

Особливою знахідкою цього довготривалого проекту є наявність зворотного зв'язку з авторами практичного досвіду, їх рецензентами та консультантами, що дає можливість працювати у творчій співпраці, підвищувати якість підготовки майбутніх фахівців галузі освіти, втілювати в практику роботи дошкільних закладів найкращий досвід роботи та постійно підвищувати професійну кваліфікацію педагогів-практиків.

Висновки. Таким чином робота у Ресурсному центрі дозволяє підвищувати ефективність підготовки майбутніх фахівців з дошкільної освіти. Використання сучасного валеонасиченого інформаційно-комунікативного простору впливає на формування мотивації у студентів для отримання такої освіти, яка дозволить віднайти сферу застосування професійних знань, вмінь, сформує високу активність у засвоєнні нових освітніх технологій.

Перспективою подальшої роботи Ресурсного центру у підготовці майбутніх фахівців з дошкільної освіти є пошук ефективних шляхів з науковцями та практиками, висвітлення, на сайті центру інноваційних технологій з просвітницької роботи та залучення батьків до обміну досвідом сімейного виховання дітей.

Список літератури:

1. Аматєва О.П., Корнеєва О.Л., Хартман О.Ю. Використання можливостей ресурсного центру для підвищення професійної компетентності фахівців галузі освіти. Наукова скарбниця освіти Донеччини. 2014. № 2(15). С. 22-26.
2. Базова програма «Я у світі»: метод. рекомендації для вихователів ДНЗ / упор. О.Б. Полєвікова. Харків: Основа, 2009. 174 с.
3. Бондаревская Е.В. Методологические стратегии личностно-ориентированного воспитания. Ростов Р/Д: РГПУ, 2006. Т. 2. Воспитание как встреча с личностью. 504 с.
4. Піроженко Т.О. Психологічний розвиток дитини дошкільного віку: досвід роботи сучасного дошкільного навчального закладу. Запоріжжя: ЛІПС. ЛТД, 2003. 168 с.
5. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори: у 2 кн. / за ред. Коваленко Є.І. Київ: Либідь, 1997. 272 с.
6. Саяпіна С.А. Наукові доробки викладачів кафедри дошкільної освіти ДВНЗ ДДПУ як умови забезпечення професійного розвитку майбутнього вихователя. Гуманізація навчально-виховного процесу. Слов'янськ: ДДПУ 2013. Спецвипуск 12. С. 135-141.
7. Сковорода Г.С. Пізнай у собі людину. Львів, 1995. С. 122-124.
8. Зеньковский В.В. Проблемы воспитания в свете христианской антропологии. Москва: Школа-Пресс, 1996. 271 с.

Бондаренко Н.Б., Кадира К.В.

Государственное высшее учебное заведение
«Донбасский государственный педагогический университет»

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ РАЗЛИЧНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТРУКТУР В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

В данной статье речь идет о необходимости использования различных форм взаимодействия высшего учебного заведения и дошкольных учреждений в процессе подготовки специалистов дошкольного образования. Внимание акцентируется на требованиях к личности педагога, актуальности объединения теории и практики, усовершенствования содержания методической работы, повышении квалификации педагогов как приоритетного направления современного образования. Авторы обращают внимание на необходимость использования различных путей изучения, обобщения и распространения практического опыта работы дошкольных учреждений. Подчеркивается необходимость приобщения к этому процессу студентов, будущих специалистов дошкольного образования. В этом русле раскрыты возможности и специфика работы Ресурсного центра как формы повышения квалификации, популяризации практического опыта среди педагогов, родителей дошкольников. Работа продолжается, идет активный поиск вариативных форм взаимодействия всех образовательных учреждений.

Ключевые слова: дошкольное образование, преемственность, взаимодействие, практический опыт, будущий специалист дошкольного образования, вариативные формы работы, Ресурсный центр.

Bondarenko N.B., Kadira K.V.

State Higher Educational Institution
«Donbas State Teachers' Training University»

COOPERATION OF VARIOUS EDUCATIONAL UNITS IN THE SYSTEM OF TRAINING OF PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS

Summary

This article deals with the necessity of using different forms of cooperation between higher education institutions and preschool institutions in the process of training of preschool education specialists. Our attention is focused on the requirements for the preschool teacher's personality and the relevance of the theory and practice of improving the content of methodical work, improving their skills and the priority direction of modern education. The authors pay their attention to the necessity of using the different ways of studying, summarizing and disseminating the practical experience of the work of preschool institutions too. The importance to involve students and future specialists of preschool education is emphasized in this article. Thus the opportunities and specific features of the work of the resource center are opened as a form of further training, popularization of valuable practical experience and theoretical knowledge among preschool teachers. Nowadays an active search for variable forms of cooperation between different types of educational institutions is being conducted.

Keywords: preschool education, education, adeptness, cooperation, practical experience, future preschool education specialists, variable forms of work, resource center.